

Skriva sig till ett eget liv

Mika Ihanus har precis kommit ut med sin debutroman, *Fjärilen från Rovaniemi*. Romanen handlar om Petri Mattila, en pojke med cerebral pares, vars finska arbetarklassföräldrar har svårt att hantera hans funktionshinder. I romanen finns mycket av Mikas eget liv, både som en personlig barndomsskildring men också med ett starkt underliggande budskap om hur viktig inkludering och rätt till att leva sitt liv är.

TEXT JANE MORÉN FOTO ANTON MATTSSON

Fjärilen från Rovaniemi är en stark skildring av hur mycket de skrivna orden betyder för romanens huvudperson. I orden finns friheten han inte har kroppsligt och i de skrivna orden kan han uttrycka smärtan i sitt beroende av andra. Anledningarna till att han började skriva romanen är många, berättar han, bland annat att han tycker folk alldeles för ofta pratar om ytliga saker.

– Man använder sig av klyschor för att kommunicera. Man är inte förankrad i sig själv. Många mår därför dåligt och behöver droga ner sig antingen med piller eller alkohol.

Mika själv har alltid haft existentiell ångest och har tagit ångestdämpande till den dag han bestämde sig för att sluta med medicinen.

– Jag slutade sedan att ta ångestdämpande och istället släppte jag ut mina känslor. Det enda som hjälper mig är att skriva och fortsätta skriva.

Mika har aldrig känt sig hemma någon annanstans än i sitt skrivande och läsandet.

– Ord är viktiga. De gör oss till kognitiva personer. Jag är känslig för ord. Jag leker med orden och hittar på egna. Min farsa sa till mig att anledningen till att jag skriver är för att jag inte har accepterat min cp-skada. Det var som att få en fet smäll.

Mika frågar sig vad det är att acceptera.

– Frågan dyker upp ibland och varje gång kommer jag fram till samma svar. Min cp-skada är en del av mitt liv. Min kropp fungerar så. När jag flyttade hemifrån kunde jag för första gången sätta mig i rullstol, hemma fick jag inte det,

och fokusera på att leva och skriva. Jag tror att de som har mest jobbigt med att jag är cp-skadad är nog omgivningen. I min familj låtsades man att cp-skadan inte fanns och därför behövde man inte ta hänsyn till den.

REDAN PÅ NITTIOTALET började Mika Ihanus skriva ner minnen från barndomen och uppväxten. Texter som sedan hamnade i pärmar uppställda på bokhyllor. Han gick många år i terapi för att förstå sig själv.

– Framförallt ville jag förstå hur min uppväxt hade format mig. Så det är mycket av mig i huvudpersonen Petri.

2014 gick Mika igenom en stor förlust. Hans sambo och mor till hans dotter Isabella dog mitt i livet.

– Vår dotter var knappt fyra år. Det värsta var det första året efter hennes död. De gamla känslorna av sorg, övergivenhet och tomhet poppade upp igen, som ett brev från barndomen. Det var då jag tänkte på mitt eget slut. Boken var något jag ville avsluta för att kunna gå vidare i mitt liv.

Jag frågar Mika lite om hur han arbetat fram sin stil, som är poetisk, där han med få ord får bilder och scener att vecklas upp. Vad som är viktigt för honom? Har han någon tänkt läsare när han arbetar och en speciell stil han föredrar?

– Jag vill ge en bild åt läsaren. Det är det viktigaste. Men jag undviker detaljerade beskrivningar av hur rummet eller saker ser ut. Istället får en persons inre monolog och hur personen rör sig och hur den pratar stå för gestaltningen. Hur en stol ser ut överlåter jag till läsaren. Det gör läsa-

Under
det svenska
folkhemmets
flagga är inte alla
välkomna.

NAMN: Mika Ihanus.
BOR: Enskededalen i södra Stockholm.
FAMILJ: Dotter Isabella 10 år, två norska skogskatter och flickvännen som bor på västkusten.
YRKE: Har inget, är publicerad författare och arbetsledare för mina personliga assistenter.
SENAST LÄSTA BOK: *Det är inte du som är sjuk, lillebror – det är vi som är det* av Angelica Håkansson.
INTRESSEN: Film, serier och nya maträtter och långa promenader.

ren till medskapare av texten. Oftast börjar jag skrivandet genom en känsla eller en mening som dyker upp i skallen. Efter första utkastet går jag in och petar i texten. Min svaga punkt i skrivandet är att texterna kan bli för korta och kompakta. Men det är ju det jag gillar.

EN VANLIG DAG i Mikas liv börjar med att han stiger upp klockan sex för att se till att dottern kommer iväg till skolan.
– Sedan skriver jag i två timmar. Jag flödesskriver, det

vill säga låter tankarna komma ner på papper. Sen tar jag en lång paus, går på promenad eller badar i simhallen, och framåt klockan två sätter jag mig ner och skriver rent.

Mika skriver alltid hemma i vardagsrummet, med sina två skogskatter liggande bredvid tangentbordet.

– Orden från hjärnan strömmar genom kroppen till vänster stortå. Jag skriver med fötterna på ett stort tangentbord som ligger på golvet.

När jag träffade Mika de första gångerna var det ute på

olika scener i Stockholm. Han var en av poeterna som gick upp och läste sin poesi.

– De senaste tio åren har det inte blivit av eftersom jag är pappa och för att jag behöver en assistent som kan läsa med känsla.

MIKAS ROMAN INLEDS med ett starkt förord där han berättar om friheten och författarskapet han erövrat tack vare assistenter och rätt till eget boende. Nu är den friheten hotad för honom och många andra. Kan en roman påverka? undrar jag.

– En roman kan inte påverka politiken.

Eftersom politik är ett smutsigt spel. Däremot kan romaner öppna individers inre liv och skapa förståelse.

För att försöka påverka politiken sitter Mika sedan 2017 med i styrelsen för förbundet Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet (DHR).

– Under en 15-årsperiod har politikerna försämrat våra levnadsvillkor. Trots att Sverige accepterat FN:s standardregler för funktionsnedsatta. Enligt artikel 19 har man rätt att leva självständigt och att delta i samhället. Men det blir svårt att förverkliga när politikerna vill spara. När LSS kom så var grundintentionen att varje assistansanvändare skulle få hjälp utifrån ett övergripande synsätt. Sedan har det förändrats till det motsatta. Socialdemokraterna gav Försäkringskassan i uppdrag att spara in på beviljade timmar. Det har gjort att många i min situation tagit sitt liv. Under det svenska folkhemmets flagga är inte alla välkomna.

DHR bevakar politiska frågor som till exempel den viktiga assistansen. Några partier säger sig vilja värna den men Mika är skeptisk.

– Att vara funktionshindrad är att ständigt vara på sin vakt. Det svenska samhället efter Palme har tappat solidaritetstanken. Inte ens dagens socialdemokrati lever upp till rättvisa och solidaritet. Som funktionshindrad lever man med kniven mot strupen. Våra glansdagar var under nittio-talet. Men även då ville den dåvarande socialdemokratin

Debutromanen *Fjärilen från Rovaniemi* utkom förra året i oktober på förlaget Kikkuli Förlag. Omslagsillustrationen är gjord av Karin Efraim.

En roman kan inte påverka politiken. Eftersom politik är ett smutsigt spel. Däremot kan romaner öppna individers inre liv och skapa förståelse.

försämrade för oss med nedsatt rörelseförmåga.

MIKA PÅMINNER OSS om hur det såg ut för hundra år sedan.

– Då tog man de funktionshindrade barnen från familjerna med hjälp av kyrkan och placerade dem på institution. En läkare bedömde barnens förmåga att bidra till samhället. De som inte hade kapaciteten placerades på särskilda avdelningar där smuts och bakterier härjade. Man band fast barnen i sängar och matade dem med soppa. Något år efter inskrivningen dog barnen av svält och dålig hygien och man hade speciella kyrkogårdar där de begravdes.

Institutionsvården avskaffades när LSS sjösattes 1994. Men tankarna kring återupprättandet av institutionerna lever kvar i dagens samhälle, menar Mika.

– Den utvecklingen måste stoppas och ersättas av personlig assistans. Sjukvården har bidragit till att fler med svåra funktionshinder räddas till livet. Samt att vi lever längre än i början av förra seklet. Det kostar och ska få kosta, tycker jag. Det jag inte tycker om är när man ställer flyktingmottagandet mot funktionshinderpolitiken. Våra nysvenskar behövs. De upprätthåller en fungerande välfärd.

GENOMGÅENDE I ROMANEN får man följa Petris känsla av att vara osynliggjord, talad över huvudet på, inte tilltalad alls och inte hörd. I prologen skriver Mika att han antligen fått prata till punkt. Jag frågar honom om han är färdig nu eller har fler romaner på gång.

– En vän sa till mig något som klagade för mig varför det är viktigt att jag fortsätter skriva. Hon sa att hon är hjärtligt trött på att behöva förklara för andra varför hon har en cp-skada. Trött på att bevisa att hon är en människa som fattar. Så, jag har planer på att skriva en andra och tredje roman om Petri Mattilas liv. Sedan kanske någon vill göra en film av böckerna. Orden måste ut ur min lilla bubbla. **K**